Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 47 (129) | Vilnius 1939 m. balandžio 22 d. (šeštadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

KATROJE PUSĖJE STOTI?

Tautų ir valstybių vadai turi gerai mokėti praeitį, puikiai suprasti dabartį ir pranašiškai atspėti ateitį. Visų šių privalumų turėdami, be to dar, jie privalo būti geri diplomatai. Praeities moksle randame daug nuotykių, kurie rodo, kad diplomatų klaidos būdavo tikra tautų nelaimė, o diplomatų gudrumas, mokėjimas numatyti ateitį ne vienai tautai išeidavo į sveikatą.

Tačiau valstybės organizmas yra painus daiktas, o dar painesni valstybių tarpusavio santykiai. Tad ne kartą ir daug patyrimo turintiems vyrams ilgai tenka su savimi kovoti, kol pavyksta vienaip ar kitaip nuspręsti kokį nors neatidėliotiną klausimą.

Sunkiausius uždavinius sprendžia visuomenė ir jos vadai įvairių krizių metu, kada esti neišvengiami pasaulio sukratai, dideli karai ir su jais susiję įvairių vertybių perkainojimai. Tada labai tiksliai, stropiai ir atsargiai kiekviena valstybė turi padaryti savo „sąžinės apyskaitą" ir tik tuomet leistis į pilną paslapčių ir neaiškumų žygį.

Valstybių santykiuose, kaip prekyboje, veltui ieškotume širdingumo, žmoniškumo ir meilės. Čia nieko nedaroma dėl gražių akių, jeigu nėra aiškiai apčiuopiamos ar bent galimos naudos visų pirma sau ir savo artimiesiems. Rodo tai pats gyvenimas.

Dviejų, kad ir priešingų, šalių susitarimas visuomet pagražinamas dar kokiais nors istoriniais gražiais prisiminimais, kurių tiesą sakant niekuomet netrūksta.

Europoje ir už jos ribų dabartiniu metu aiškiai matyti dvi viena kitai priešingos šalys, kurių varžytinės gali pasibaigti ginkluotu susirėmimu. Šiandie ne tik mažoms, bet kai kurioms ir didelėms valstybėms reikia spręsti sunkus uždavinys, prie katros iš dviejų pusių šlietis. Visiems, aišku, naudinga būtų stovėti toje pusėje, kuri laimės ateities karą.

Spaudoje galima rasti daugybę straipsnių, pranašaujančių pergalę tai vienai, tai kitai pusei. Lyginamos abiejų važovų dvasinės ir materialinės pajėgos ir daromos atitinkamos išvados.

Kyla kiausimas, prie katros iš dviejų pusių naudingiau būtų dėtis Lietuvos valstybei, prie ašies bičiulių ar prie demokratinio bloko sąjungininkų.

Šioks ar toks mūsų galvojimas, žinoma, nenulems Lietuvos valstybės vyrų žygio. Bet iš šalies žiūrinčių šio krašto lietuvių daugumos nuomonė, rodos, sutampa. O toji nuomonė aiški: dėtis ne prie ašies, bet prie demokratinių valstybių bloko ir dėtis todėl, kad mums vokiečiai buvo ir bus pavojingi tiek jų laimėjimo, tiek pralaimėjimo atveju. Geriausia, žinoma, būtų, jei pavyktų išlaikyti neutralitetą. Bet apie tai svajoti sunku ne tik mažoms, bet ir didelėms valstybėms.

Jei Lietuva prisidėtų prie Vokietijos ir ši pralaimėtų karą, tai aišku, mūsų tautai tektų nukentėti. Greičiausia tektų prarasti nepriklausomybę ir atitekti kuriai nors karą laimėjusiai valstybei. Jeigu Vokietija karą ir laimėtų, tai irgi sunku laukti, kad, dalyvavusi vokiečių pusėje, Lietuva ilgai išlaikytų savo nepriklausomybę. Nepaprastai išaugusi didžvalstybė, būdama mažos Lietuvos pašonėje, vargu ilgai pakęstų nesusigundžiusi tokiu ar kitokiu būdu pavergti savo mažąją kaimynę. Greičiausia ji nedidelį savo satelitą pavergtų ūkiškai, o pavergusi ūkiškai, pavergtų ir visiškai. Kas gi nežino, kad ūkinė valstybės nepriklausomybė yra svarbiausias savarankaus gyvenimo pagrindas.

Ir priešingai, prisidėjusi prie demokratinių valstybių bloko, Lietuva, šių laimėjimo atveju, pati galėtų irgi šį tą laimėti. Bent jau išlaikytų savo nepriklausomybę, taip brangų visiems kultūringiems žmonėms dalyką.

Nei su Prancūzija, nei su Anglija Lietuva neturi bendros sienos, kuri be galo daug reiškia mažai valstybei. Tad šios valstybės ir laimėjusios karą Lietuvai nebūtų betarpiškai pavojingos. Bendra Lietuvos Lenkijos siena Lietuvai mažiau pavojinga, nei siena su Vokietija ar kuria kita didžvalstybe. Vokietijos laimėjimo atveju Lietuvai, jei ji būtų Vokietijos priešininkų pusėje, didžiausias pavojus neišvengiamas: Iš to, kas čia išdėstyta, galutinė išvada šitokia: geriau eiti su ta šalimi, kuriai laimėjus ir mes galėtum šį tą laimėti (pvz. atgauti savo uostą), negu su ta, kuriai laimėjus ar pralaimėjus, mes nieko nelaimėsime.

V. M.

Laukiama naujos Ruzvelto telegramos

Užsienio spaudoje pasirodė žinių, kad Amerikos prezidentas Ruzveltas nori nusiųsti telegramą Japonijos imperatoriui ir kviesti jį pradėti spręsti Tolimųjų Rytų reikalams suinteresuotų valstybių konferencijoje. Tokiu būdu Ruzveltas užatakuotų tris vyriausias prieškomunistinio bloko valstybes.

Prezidentas Ruzveltas, kaip praneša užsienio laikraščiai, norįs užbėgti už akių faktams, kurie turį netolimoje ateityje įvykti Tolimuose Rytuose. Mat, yra žinių, kad Japonija rengiasi pulti Indokinus, Prancūzijos koloniją ir juos užimti. Tokį žingsnį padaryti ją kalbina bene Vokietija su Italija, kurioms rūpi sudaryti naujų sunkumų Prancūzijai ir Anglijai ir jų dėmesį nukreipti į įvykius Azijoje. Be to, ir pati Japonija norėtų atsilyginti kitur už nuostolius, kuriuos ji turi ryšium su karu Kinijoje.

Japonijos sumanymai verčia budėti ne vien Angliją su Prancūzija, bet ir Ameriką. Kad Amerikos žodis būtų svaresnis Japonijoje, Amerikos karo laivynas, kaip žinia, perkeliamas iš Antlanto vandenyno į Ramųjį, arčiau Japonijos.

Hitlerio jubiliejus

Balandžio 20 d., kaip žinia, vokiečiai minėjo kanclerio Hitlerio 50 metų amžiaus sukaktuves. Ta proga Berlynas išsipuošė kaip niekuomet, į jį buvo sutraukta daug kariuomenės ir sukviesta nemaža svečių iš užsienio. Svečių tarpe nebuvo atstovų tų valstybių, su kuriomis Vokietijos santykiai pašlijo, būtent: Anglijos, Prancūzijos, Amerikos, Sovietų Rusijos, Lenkijos ir kitų. Atsiuntė savo atstovus Italija, Ispanija, Japonija, Vengrija ir visa eilė mažesnių valstybių. Kai kurios jų dalyvavo iškilmėse tik todėl, kad nenorėjo „rūstinti" galingosios Vokietijos.

Balandžio 20 d. Berlyno gatvėmis pražygiavo daugiau kaip 50 000 rinktinės vokiečių kariuomenės. Jos paradą priėmė pats Hitleris su pakviestais svečiais. Gyventojai kėlė ovacijas savo vadui ir siuntė jam dovanų. Vakarą prasidėjo puotos, kurių metu buvo pasakyta daug kalbų. Jose Hitleris buvo sveikinamas, jo nuopelnai vokiečių tautai keliami į padanges. Pagerbė Hitlerį ir visa vokiečių spauda.

Iškilmės Berlyne nustelbė visus kitus įvykius. Apie Ruzvelto telegramą dėl taikos išlaikymo ir apie Vokietijos bei Italijos laukiamą atsakymą į tą telegramą Vokietijoje šiuo metu niekas nė nekalba.

Lenkija nenusileis Vokietijai

Lenkija santykiuose su Vokietija kieta ir nenuolaidi. Jokie ultimatumai lenkų nenugąsdinsią, juo labiau, kad jie dabar turi tokią aiškią karinę sąjungą ne tik su Prancūzija, bet ir su Didžiąja Britanija.

Apie Dancigo atidavimą Vokietijai negali būti kalbos. Esą, galima tuo klausimu su vokiečiais kalbėtis, bet tik visiškos lygybės pagrindais, jokiu būdu neatiduodant Dancigo. Lygiai taip pat kalbama apie plentą per vadinamąjį koridorių. Plentus moką statyti ir patys lenkai. Jie ir gali tokį plentą pasistatyti, tačiau tai būtų lenkų plentas, kuriuo naudotis vokiečiai galėtų tik lenkų nustatytomis sąlygomis.

Lenkijos vokiečių tautinė mažuma niekados negalėsianti susprogdinti valstybės iš vidaus. Jei ta mažuma mėginsianti būti nelojali, su ja būsią elgiamasi be jokių ceremonijų. Ir vokiečiai Berlyne gerai žiną, kad Lenkija esanti visam kam pasiryžusi. Todėl Berlynas Varšuvai neiškelsiąs jokio ultimatumo, nes vienokis ar kitokis ultimatumas vis vien būtų griežtai atmestas. Jei Vokietija norėsianti su Lenkija kariauti, tai lenkai ginsiąsi iki paskutiniųjų.

Pertvarkomi Lietuvos švietimo reikalai

Naujas Lietuvos švietimo ministras Dr. L. Bistras priėmė Kauno spaudos atstovus ir jiems pranešė kaip dabar norima pertvarkyti Lietuvos švietimo reikalai. Pirmiausia jis pareiškė:

„Visų Lietuvos mokyklų mokymo ir auklėjimo svarbiausias uždavinys — išugdyti savarankiškas patriotiškai ir kūrybiškai nusiteikusias, stiprias asmenybes. Svarbu tai todėl, kad tik didelės asmenybės yra visokios kūrybos pagrindas; tik stiprios asmenybės gali sukurti mūsų lietuvišką tautinę kultūrą ir apsaugoti mūsų nepriklausomybę. Mažoje tautoje kiekvienas jos pilietis turi būti taip išauklėtas, kad jis būtų lyg karininkas, kuris ir sunkiose aplinkybėse mokėtų susiorientuoti ir savarankiškai veikti savo ir tautos gerovei".

Toliau min. Dr. Bistras paaiškino, kad anksčiau nusakytam tikslui siekti bus sudaromos sąlygos pasireikšti mokytojų kūrybinei iniciatyvai, ypač auklėjimo srityje. Bus globojami gabieji moksleiviai, negabieji, nenormalūs bus mokomi atskirose mokyklose. Mokymas pradžios mokyklose bus pertvarkomas. Bus daugiau paruošta mokytojų seminarijos ir iš Klaipėdos atkeltas Pedagoginio Institutas. Teks rūpintis ir naujų vadovėlių paruošimu. Mokyklų išsitarimas bus keičiamas ta prasme, kad jis būtų ne vien kontrolė, bet ir instruktavimas.

Į paklausimą, kaip bus žiūrima į privatines mokyklas, ministras atsakė palankiai. Jis pabrėžė, kad privatinės mokyklos prieš nepriklausomybės atgavimą atliko didelį vaidmenį. Jos ir dabar neatsilieka. Valstybei jos pigiau atseina ir atlieka tas pačias pareigas, todėl jos turi turėti ir lygias teises.

— Naujoji išrinktoji Lietuvos žurnalistų sąjungos valdyba taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas red. A. Gricius, I vicepirm. red. J. Kardelis, II vicepirm. dir. V. Kemėžys, sekretorius red. A. Dedelė, iždininkas red. S. Aleksynas, narių reikalų vedėjas J. Levickas, užsienių reikalų vedėjas red. I. Skrupskelis, Sąjungos reikalų ved. V. Oškinis ir knygininkas J. Paleckis.

— Kauno laikraštis „Laikas" rašo, kad gegužės 6 d. Kaune įvyks lenkų draugijos „Dompol" metinis susirinkimas. Laikraštis pastebi, kad šiai draugijai formaliai priklauso beveik visų lenkų įstaigų ir mokyklų namai. Draugija ketinanti pradėti statyti Kaune dar vienus didelius namus lenkų kultūros reikalams.

— Kaune jau yra užregistruota 1.600 Klaipėdos krašto pabėgėlių, juos globoja Lietuvos Raudonasis Kryžius ir skautai.

Anglijos karalius lankysis Amerikoje

Jau paskelbta oficialiai britų karaliaus ir karalienės lankymosi Jungtinėse Valstybėse programa. Jie įvažiuos į Jungtines Valstybes pro Niagarą Fallsą birželio 7 dieną ir vyks tiesiog į Vašingtoną. Birželio 8 dieną jie atvažiuos į Vašingtoną, kur juos pasitiks prezidentas Ruzveltas su žmona. Jie nuvyks į Baltuosius rūmus, kur priims diplomatinį korpusą. Po to įvyks eilė vaišių. Karalius su karaliene, lydimi Ruzveltų, laivu nuplauks į Mount Vernona, kur karalius padės vainiką ant Vašingtono kapo, o po to automobiliu nuvažiuos į Arlingtono kapines, kur karalius padės vainiką ant amerikiečių nežinomojo kareivio kapo. Iš Vašingtono britų karalius ir karalienė nuvyks į New Yorką, kur aplankys pasaulinę parodą. Birželio 11 dieną jie praleis Hyde Parke, o po to išvažiuos į Kanadą. Per jų atsilankymą Jungtinėse Valstybėse karalių ir karalienę lydės Kanados ministras pirmininkas.

Po Anglijos karaliaus apsilankymo Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentas netrukus vyks su revizitu į Londoną.

Šie Anglijos karaliaus ir Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento pažadėti važinėjimai pirmiausia parodo, kad tarp Anglijos ir Jungtinių Amerikos Valstybių susidaro labiau glaudūs politiniai santykiai. Jeigu kiltų karas, be abejo, Jungtinės Amerikos Valstybės iš karto stotų kariauti Anglijos pusėje, o ypač stipriai galėtų paremti savo karine medžiaga ir maisto gaminiais.

Sudegė didelis prancūzų laivas

Balandžio 19 d. naktį kilo gaisras viename prekybos laive („Paris"), kuris stovėjo Havro uoste. Laivo gelbėti paskubėjo gaisrininkai, tačiau laivas sudegė ir jo likučiai nuskendo.

Šis įvykis padarė gilaus įspūdžio prancūzams. Laivas buvo vienas didžiausių pasaulyje ir rengėsi kelionėn į Ameriką su brangenybių ir meno daiktų kroviniu, skirtų pasaulinei parodai. Brangusis krovinys buvo išgelbėtas, bet gaisro metu žuvo keli žmonės.

Prancūzai domisi ir ieško gaisro priežasčių. Daug kas linkę manyti, kad laivas buvo padegtas iš svetur atsiųstųjų agentų. Taip maną asmens nurodo, kad tuo pačiu metu įvyko tokie pat gaisrai ir Anglijoje karo amunicijos gamnimo fabrikuose.

Vokietija ir Italija veržiasi į Balkanus

Vokietija ir Italija šiuo metu ieško naujų draugų ir stiprina ryšius su senaisiais.

Šiuo metu Berlyne vieši Rumunijos užsienių reikalų ministras Gafenku. Ryme vieši Vengrijos ministrai Teleki ir Čaki. Berlynas ir Rymas savo svečius gražiai vaišina ir veda pasikalbėjimus ir derybas politikos klausimais. Musolinis tarp kitka buvo pabrėžęs, kad dėka Vokietijos ir Italijos pastangoms Vengrijai atitaisomos padarytos po Didžiojo karo skriaudos: ji jau atgavo nemaža pastarųjų žemių. Į Veneciją vėl ketinąs nuvykti Jugoslavijos užsienių reikalų ministras Markovičius ir ten pasimatyti su Italijos ministru Čiano.

Kancleris Hitleris netikėtai atšaukė iš Turkijos savo ambasadorių ir paskyrė ten Papeną. Papenas yra žinomas, kaipo gabus diplomatas, kuris daug gero yra padaręs Vokietijai. Jo paskyrimas tik rodo, kad Hitleris nori atitraukti Turkiją nuo Anglijos, su kuria ji jau susitarė dėl karo laivų plaukiojimo per Dardanelus. Jei Papenui pasisektų įtikinti Turkiją, jog jai naudingiau laikytis Vokietijos su Italija, tuomet ir Rumunija visiškai patektų tų dviejų valstybių įtakon.

— Lietuvos užsienių reikalų ministras Urbšys kurį laiką sirgo ir jį pavadavo buv. užsienių reik. min. Lozoraitis. Šiomis dienomis min. Urbšys jau yra pasveikęs. Pradėjus eiti pareigas, pirmiausia pas jį buvo atsilankęs Lenkijos pasiuntinys Charvatas.

NAUJI LIETUVOS VALSTYBĖS ŪKIO PLANAI

Lietuvos valstybė, netekusi Klaipėdos krašto, pajuto nemaža staigių medžiaginių sunkumų. Jiems nugalėti, dabar ieškoma naujų darbo priemonių.

Balandžio 17 d. Kaune pradėjo veikti Tautos Ūkio Taryba, kurios tikslas yra naujose Lietuvos valstybės sąlygose aptarti tautos ūkio politikos linkmes ir svarstyti sumanymus bei ruošti planus tautos ūkinei gerovei kelti.

Pradedant Tautos Ūkio Tarybos darbus, jos pirmininkas finansų ministras gen. Sutkus pasakė kalbą, iš kurios matyti, kaip dabar norima suplanuoti Lietuvos valstybės ūkinis gyvenimas

Ministras gen. Sutkus kalbėjo šitaip:

„Tautos ūkio taryba pagal savo idėją ir tikslus nėra kokia naujai išrasta institucija, — Ūkio tarybas jau turi visa eilė valstybių, jų tarpe ir mūsų kaimynai.

Gyvenamasis momentas reikalauja didžiausio visų mūsų ūkinių pajėgų įtempimo, todėl tokio organo įsteigimas gal niekad nebuvo taip aktualus, kaip dabar.

Naujajai vyriausybei teko pradėti savo darbą itin sunkiu momentu. Klaipėdos kr. iš uosto netekimas sudarė skaudų smūgį mūsų ekonominiam gyvenimui ir iškėlė aikštėn visą eilę sudėtingų problemų, kurias tenka nedelsiant spręsti.

Dabartinėmis mūsų gyvenimo sąlygomis kyla tiek daug ir tokių svarbių klausimų, kad juos spręsti nesiskaitant su mūsų ūkiškąjį gyvenimą žinančių žmonių nuomone, būtų perdaug drąsu. Ūkio sričių tvarkymas, ypač šiais laikais, reikalauja ne tik daug įvairių specialių žinių, bei kruopštaus tyrinėjimo, bet ir ūkiškojo patyrimo. Vyriausybė nevisada gali tinkamai įvertinti visus sprendžiamus ūkinius klausimus, nes jai tenka spręsti visą eilę kitų neatidėtinų einamųjų gyvenimo reikalų.

Man ir tarybos nariams šios pareigos uždeda didelę moralinę atsakomybę prieš tautą ir valstybę. Tenka taip pat pažymėti, kad svarstant ūkinius klausimus kiekvieno tarybos nario prievolė yra pirmiausia boti viso tautos ūkio reikalus, ir tik antroje eilėje atskirųjų ekonominių sluoksnių interesus.

Uždaviniai, kurių sprendime Tautos ūkio tarybai teks aktingai dalyvauti, pirmoje eilėje apims svarstymą ir sudarymą planų, tautos ūkio gamybai pakelti bei suintensyvinti.

Netenka abejoti, kad jei tik mūsų visų pastangos bus nukreiptos į naujų ūkinių vertybių kūrimą, tai intensingas ir našus darbas bei vieningas pasiryžimas padės mums nugalėti visus ekonominius negalavimus.

Ūkiniai uždaviniai Klaipėdos netekus

Labiausiai neigiami Klaipėdos kr. atskyrimo nuo Lietuvos padariniai bus tie, kad Klaipėdos kr. ūkiškai buvo organiškai suaugęs su visu Lietuvos ūkiu. Visas Lietuvos ūkis su Klaipėdos kr. sudarė organišką vienumą: D. Lietuva turėjo natūralų išėjimą į jūrą, o Klaipėdos kr. — savo natūralų užnugarį. Dabar gi, Lietuvos ūkio organizme padaryta žaizda, kuri tik bendromis geros valios pastangomis tegalės būti ilgainiui užgydyta.

Šiuo momentu tenka atsisakyti nuo šiais metais numatytos 17 mil. lt. vidaus paskolos realizavimo, kad kapitalų ištekliai galėtų plačiau tarnauti ypač pageidautinos privatinės iniciatyvos sumanymams.

Taigi, atrodo, yra būtinas reikalas sumažinti šių metų valstybės biudžetą.

Visos įstaigos yra paragintos kaip galima labiau susispausti, susilaikant nuo visų, tuo tarpu nebūtinų išlaidų.

Šių metų biudžetą reikės sumažinti apie 50 mil. lt. Siekiant taupumo, teks rūpintis tuo, kad tąjį taupumą vykdytų ne vien valstybės įstaigos, bet ir ta visuomenės dalis, kuri iki šiol galėjo leisti sau ištaigingumą.

Pagrindinė mūsų ūkio šaka — žemės ūkis — dėl Klaipėdos kr. netekimo rimčiau nenukentės. Taigi, ir mūsų žemės ūkio uždaviniai labiau lies tas bendras priemones, kurias teks panaudoti, keliant žemės ūkio gamybinį pajėgumą ir racionaliai ugdant tas jo šakas, kurių kultyvavimas mūsų sąlygomis atrodo esąs pats tinkamiausias. Vyriausybė visomis išgalėmis stengsis palengvinti ūkininkams jų darbo ir gamybos sąlygas. Kiek tik leis aplinkybės, ji vykdys pažadėtus tam tikrus palengvinimus tiems įsiskolinusiems ūkininkams, kurie ne dėl savo kaltės pateko į sunkią būklę. Apskritai, tenka ir toliau rūpintis, kad gyvenimo standartas tarp kaimo ir miesto būtų labiau išlygintas, o žemės ūkio ir miesto gaminių kainos kiek galima daugiau suvienodintos.

Į darbo racionalizavimą tenka atkreipti ypatingą dėmesį. Čia svarbiausieji klausimai yra darbo jėgos tinkamesnis paskirstymas krašte ir jąja aprūpinimas tų ūkio sričių, kurios jos stokuoja, darbo jėgos atlyginimas ir darbo našumo pakėlimas.

Pramonės ir prekybos reikalai

Daugiau susirūpinimo iškelia Klaipėdos kr. buvusios pramonės netekimas. Klaipėdos kr. gamindavo apie 1/8 bendros mūsų pramonės produkcijos vertės. Kai kurių gamybos šakų, kaip pav., celiuliozės, farnerios ir trąšų, Klaipėdos kr. atskyrus, mes visiškai netekome. Be to, beveik visos medvilnės pramonės, dviejų trečdalių medžio apdirbimo, pusės vilnos ir muilo gamybos, taip pat nustojame kartu su Klaipėdos kr.

Mūsų krašto gyvybiniai interesai reikalauja papildyti tą nustotą D. Lietuvos rinkai gamybą ir išlyginti susidariusią spragą eksporto pramonėje. Čia kaip tik atsiranda plati dirva privačiai iniciatyvai, kuri, valstybės skatinama, turės pakelti dabartinį mūsų pramonės gamybinį pajėgumą. Visa eilė pramonės šakų galėtų tai įvykdyti net be žymesnių naujų investicijų.

Kalbant apie naujų pramonės šakų steigimą, tenka teikti pirmumą toms įmonėms, kurios naudos kaip galint daugiau vietinės žaliavos ir mūsų negausių gamtos turtų. Ypatingai aktualus yra statybinių medžiagų pramonės plėtimas ir bendrai statybos lygmens pakėlimo klausimas.

Be to, yra vykdytinas sumanymas organizuoti specialią valdžios įstaigą pramonės veiklai racionalizuoti ir prižiūrėti.

Užsienio prekybai naujai susidariusios sąlygos neišvengiamai turės atsiliepti tiek jos apyvartos lygiui, tiek ir išvežimo bei įvežimo struktūrai. Iš Lietuvos užsienio prekybos apyvartos turės iškristi toji dalis, kuri tarnavo Klaipėdos kr. reikalams. — Toliau, kol dar neįstengsime patenkinti savosios pramonės iki šiol Klaipėdos gamintomis prekėmis, bus linkęs didėti gatavų produktų importas. Lygiagrečiai sumažės ir Lietuvos importas, nes atkris reikalas įvežti žaliavas, kurios buvo naudojamos vien Klaipėdos pramonės reikalams, o padidės išvežimas tos žaliavos, kurią iki šiol siųsdavome į Klaipėdos kr. perdirbti ir kuri buvo iš ten išvežiama pusiau gatavų eksportinių produktų pavidalu.

Nežiūrint galimų laikinių sunkumų, mūsų uždavinys bus— siekti visomis priemonėmis išlaikyti prekybos balanso pusiausvyrą ar net to balanso aktyvumą, jei bus reikalo, suvaržius ar net visiškai sulaikius prabangos dalykų importą.

Turės būti dedama pastangų padidinti užsienio prekybos apyvartą racionalesniu eksporto sutvarkymu. Teks pasirūpinti atitinkamoms įstaigoms ir prižiūrėti eksportininkus, kad tam jie turėtų atitinkamų moralinių ir techninių kvalifikacijų.

Kaip susitvarkys mūsų užsienio prekybos keliai ateity, tuo tarpu dar sunku pasakyti. Derybų išdavos parodys, ar Klaipėdos uostas, per kurį ėjo apie 80% mūsų užsienio prekybos apyvartos, galės mums toliau teikti pakankamai palankias naudojimosi sąlygas.

Pastoviosios valiutos išlaikymas, kaip anksčiau taip ir dabar yra vienas svarbiausių veiksnių, kuriuo remiasi mūsų ūkio politika. Tik tvirtas pinigas gali mūsų sąlygose teigiamai veikti visų mūsų tautos ūkio sričių veiklą ir skatinti taupymą.

Mūsų krašto politika ir rūpestinga kredito įstaigų priežiūra apsisaugojo nuo žymesnių bankrotų ar mokėjimų sustabdymo bei suvaržymo.

Kad sudarytume palankias sąlygas įsikurti mažesnio ir vidutinio kapitalo verslo bendrovėms, gyvai svarstytinas pas mus dar naujos bendrovės formos, būtent, bendrovės su aprėžta atsakomybe, įvedimas. Šioji bendrovės forma yra lankstesnė ir individualinės sąlygas labiau atitinkanti, negu akcinė bendrovė, todėl ji teikia daug patogumų kapitalais mažiau pajėgioms įmonėms įsisteigti ir tvarkytis.

Baigdamas savo kalbą fin. min. div. gen. Sutkus nurodė, kad Tautos ūkio tarybos esminiais bruožais. Jos uždavinys bus, glaudžiai bendradarbiaujant su vyriausybe, ieškoti priemonių, tautos ūkio ir jo atskirų šakų pažangai skatinti ir tų šakų veiklai derinti. Vyriausybė laukia iš Tautos ūkio tarybos ne tik iškeltų klausimų svarstymo, bet ir pageidauja ir tikisi taipgi ir pačių tarybos narių iniciatyvos beieškant priemonių ūkinėms negerovėms šalinti bei ūkinei kūrybai skatinti.

Mūsų darbas turi būti darnus ir remtis pasitikėjimu vienas kitu, nes valstybės ir tautos gerovė, ypačiai šiais laikais, reikalauja visų jėgų mobilizavimo, mūsų pasišventimo ir net pasiaukojimo."

Tautos ūkio tarybos vicepirm. J. Tūbelis savo trumpame žodyje pažymėjęs, kad paskutinieji įvykiai yra sukėlę daug uždavinių ir rūpesčių, visos tarybos vardu pažadėjo, kad jie, tarybos nariai, kiek jėgos ir žinios leis, pasistengs visus darbus sąžiningai atlikti.

Lietuviški laivai Liepojuje

Liepojus, pajūrio miestas su 57.000 gyventojų. Prieš Didįjį karą Rusija Liepojaus uostu naudojosi gana plačiai. Šį uostą lankydavo ir keleiviniai laivai. Todėl jis yra gana gerai įrengtas, į jį laivai gali įplaukti ir audros metu. Latvija daugiausia naudojasi Rygos uostu, tad visai neseniai šis miestas ir uostas nerodė beveik jokių judėjimo žymių. O apie dabartinį Liepojų štai ką pasakoja vienas Liepojaus uosto tarnautojas:

„Iki Lietuva naudojosi savu Klaipėdos uostu, Liepojų per savaitę aplankydavo apie porą laivų. Uoste užtekdavo keliolikos darbininkų ir tie pilnai negaudavo darbo. Dabar, kada Lietuva daugiau naudojasi Liepojaus uostu, atplaukia per savaitę apie 18 laivų".

Iš tikrųjų, pavaikščiojus po uostą, matai prie krantinių išsikraunančius, ar pasikraunančius laivus. Uoste, nuo ryto iki vakaro verda darbas. Prie krovimo dirba šimtai darbininkų.

Velykų švenčių metu suplaukė 10 lietuvių laivų, čia išskraunamos prekės dedamos į vagonus ir siunčiamos į Lietuvą, atvežtos iš Lietuvos prekės kraunamos į laivus.

Liepojiečiai džiaugiasi Lietuvos naudojimosi jų uostu, žinoma, jie su užuojauta pasisako dėl Klaipėdos uosto netekimo.

Mieste pagyvėjęs judėjimas, nes be esančių lietuvių laivų įgulų žmonių, dar atvažiuoja įvairiais prekybiniais reikalais. Miestas atvykstančius turi kur sutalpinti, nes butų kainos yra žemos, pav. — 3 kambarių butas kaštuoja 30 latų, puikus butas iš 10 kambarių kaštuoja apie 150 latų per mėnesį. Todėl čia uždarbiai tiek darbininkų, tiek tarnautojų yra žymiai mažesni, negu pas mus. Uoste prie laivų krovimo darbų darbininkai per dieną uždirba po 8 latus, moterys — po 4 latus.

Klaipėdoje uosto darbininkai per dieną uždirbdavo po 30—40 litų.

Į Liepojų yra atbėgusių iš Klaipėdos lietuvių darbininkų, kurie yra vedę latves, ar turi giminių. Tačiau pabėgėliams darbo neduoda ne prie pakraunamų laivų nei kitur. „Laikas".

VL. RADZIULIS

PABĖGĖLIAI

Jockienė jau vakar girdėjo iš savo sūnaus lūpų, kuris trumpai valandikei buvo namuosna užsukęs, kad Klaipėdą, iš tikrųjų, užgrobia vokiečiai, kad valdžia buvusi priversta atsisakyti savo teisių, miestan, esą atvažiuosiąs pats Hitleris, bet dar netikėjo tuo. Sūnus jai sakė, kad geruoju vokiečiai vis tiek Klaipėdos nepaimsią. Kad tos pačios krūtinės, kurios prieš penkiolika metų buvo atstatytos prieš mirtį, vėl nepritrūksiančios drąsos. Ir tas pats kraujas pasiliesiąs. O grobuonies koja jon neįžengsianti. Jis ragino motiną, kad rytojaus dieną, vos švintant, susiešikotų kur nors vežimą ir abidvi su Ritike susikrovusios viską skubiai išvažiuotų į Kretingą, Palangą, Plungę ar kur kitur, nes pačiame mieste ir visoj apylinkėj galinčios prasidėti baisios kautynės. Skatiko joms kuriam laikui pakaksią, o vėliau, kas žin dar kaip galėsią būti. Bet jis visom išgalėm joms padėsiąs.

Ji dar ir dabar atsimena, kaip paglostė sūnaus galvą ir atsisveikindama pabučiavo jam kakton sakydama:

— Žiūrėk, vaikeli, nebūk tik išdaviku. Geriau jau mirk, kaip tavo tėvas, duok jam Viešpatie dangų, mirė...

Prapliupo tada ašaromis, prisimindama baisią vyro mirtį, kuris prieš penkiolika metų vaduodamas miestą visai prie pat uosto mirtinai peršautas spygliuotose vielose pakibo.

Sūnus ją paguodė ir išėjo į pulką, tvirtai mindamas kareiviškais batais grindis.

— Geras tas vaikas mano Pranys,—kalbėjo šaltai ir sekdama jo vyriška eisma, — bet tik... gink Dieve... apsaugok... tiek dabar pavojų... nelaimių...

Motinos širdis ir meilė buvo dvilypė: sūnus turįs ginti tėvų žemę ir turįs išlikti sveikas ir gyvas.

Ji nebesvarstė, kodėl dabar vokiečiai ateisią miestan ir visan kraštan. Juk jų ir šiaip esą visur pilna. Kodėl jie norį dar viską užimti. Žinojo tačiau viena, kad vokiečiai biaurūs ir šiaurūs.

Rytas jau seniai buvo išaušęs. Jockienė betgi išsirengti bėgti buvo aptingusi. Išleido į mokyklą Ritikę, penkiolikametę šviesiaplaukę mergiokštę, o pati dūravo kampe iš kampo, nė nežinodama, ko turi griebtis. Kambariuose buvo kažkaip tvanku ir kurčia. Tiktai Jockienės ausyse spiegė nenutilstamai. Jai rodėsi, kad tai bažnyčių varpai, skelbdami kažkokią baisią žinią, skambina ir skambina. Mintis jos linko tada į juodas gedulo vėliavas, į laidotuvių nuotaiką. Stengėsi visa to atsikratyti. Pusbalsiu pati su savim, kalbėjo tuo būdu norėdama to nelemto spiegimo ir skambinimo negirdėti. Pagaliau ir tai jai įgriso. Buvo kažkokia slogi ir nepakenčiama tyla. Staiga sugrįžo iš mokyklos apsiašarojusi Ritikė ir graudžiai pasakė:

— Mokykloje jau vokietininkai, mamyt, šeimininkauja... Vienas kad patempė man už plaukų, net karšta pasidarė... Ūu-ūu-ūu,—kūkčiojo prie motinos prikibusi.

— Dieve tu, Dieve, — dūsavo Jockienė, — dabar jau pasaulio pabaiga.

Atsipalaidavo iš dukters glėbelio, sukeliojosi apkvaišusi po kambarį, nė nebežinodama, kas veikti, kaip pradėti. Tik rankomis kėsnojo ir kalbėjo:

— Tai pasidarė, tai pasidarė.

Ritikė dar labiau pradėjo verkti. Visa drebėdama ir trūkčiodama vaikščiojo paskui motiną, galvytę nuleidusi, aimanos žodžiuose skendėdama:

— Motinėle, bėgam... bėgam... Pranys vakar sakė, kad reikia bėgti...

— Pranys sakė... Pranys sakė...—kartojo Jockienė lyg sąmonės netekusi. Susiėmė rankosna karštą galvą ir laikė, kurį laiką kažką galvodama. Tuo tarpu lauke krito minkštos baltos snaigės, lyg tik jos vienos nieko nebodamos. Dengė pajuodusius suodinus stogus, gatves, visą miestą ir ten toli toli už miesto: ir laukus, ir miškus, ir jūrą. Praėjus kokiam pusvalandžiui, pūstelėjo šiurpus vėjas, nuginė kažkur į nežinią minkštą debesį, ir kyštelėjo saulė, raminančiai ir skatinančiai pažvelgdama į Jockienės širdį. Jinai pakilo. Jau lyg ir apsisprendusi, ką turinti daryti, bet vis dar svyruojanti tarp veiksmo ir nevilties. Priėjo dar prie lango pažiūrėti į gatvę, kas ten vyksta. Būtų susmukusi, tur būt, vietoje, jei kadaise nebūtų buvusi mačiusi dar šiurpesnių vaizdų. Dabar tik jos veidas skausmingai išsivagojo, o širdis lyg ir apsalo, lyg sustojo krūtinėje plakusi, tik dideliu sunkumu ją visą slėgė prie žemės. Taip jai pasidarė nejauku ir nesava. Matė, kitoj gatvės pusėj keliolis vokietaičių apstojusios jos pažįstamą jauną santarietę spiaudė, taršė už plaukų, plėšė jos drabužius. Anoji, prie sienos prispirtą, gynėsi ir rankom ir kojos, bet vokietaičių įžūlumas privertė ją kiek aprimti. Iš jos veido tekėjo kraujas, susitaršę šlapi ir kraujuoti plaukai draikėsi į visas puses, Jos akys neramiai ir piktai lekiojo į visas puses. Atrodė, kad dabar ji nesiginti, bet pulti kaupia visas jėgas ir laukia atitinkamos ir patogios akimirkos. Kurį laiką ji taip stovėjo giliai kvėpuodama, bet kai pradėjo vėl ją pulti įvairiai pliūdami — jau nebesigynė, tik svyravo į visas puses, lyg kertama eglė. Pagaliau, neišlaikė ir suknubo. O užpuolikės klykdamos ir mindydamos ją lyg avių banda perbėgo visos per jos kūną ir nuėjo toliau besišaipydamos ir besišvaistydamos. Jockienė būtų iššokusi, sumušusi, sudraskiusi visas tas įžūlias vokietpalaikes, bet dabar ji ir pati buvo silpna ir bejėgė. Kurį laiką dar stovėjo paliai langą, žiūrėdama į gulinčiąją, norėjo eiti pakelti ją, parvesti namo, nuprausti, užjausti, bet gatvėj pasidarė tokia maišatis, tiekas riksmo, kad net nuo lango ji atšoko, lyg staigiai išsigandusi. Už lango tuotarpu ėjo būriai ginkluotų vokietininkų, rėkdami savo dainas, stipriai daužydami kojom į grindinį ir blizgindami saulėj savo ginklus. Jockienė dar norėjo pamatyti nelaimingąją santarietę, priglaudė skaudančią kaktą į šaltą lango stiklą ir vedžiojo neramiu žvilgsniu po gatvę. Bet matė tik be paliovos traukiančios vokietininkų eiles. Moteriškės širdin sunkėsi neapsakomas kartumas, neišliejama tulžis. Joje, atrodo, jau nebeliko vietos švelnesniam žodžiui, nes nepaisydama nė mažos dukters su didžiausia pagieža pro sukąstus dantis išsvogždė:

— Gyvatės...

O Ritikė vis dar verkė ir aimanavo, ragindama motiną:

— Bėgam mamyt, bėgam... Ir Pranys sakė...

— Sakė... bėgti... — palingavo galva Jockienė, — bėgti... bet kaip palikti tas lizdas, kuriame jau tiekas laiko... Bėgti... ar mes pajėgsim, vaikeli...

— Pajėgsim, mamyte, — žibančiom akelėm žiūrėjo stačiai į motiną. Jos veidelis buvo lygus ir drąsus, — čia visai netoli Lietuva. Ten vokiečių jau nebėr... Ten jie jau nebepasieks mūsų... Bėgam, mamyte, motinėle, bėgam... — iš grąsaus mergytės žvilgsnio vėl pasidarė meilus ir maldaujas Jockienės širdis susyk palengvėjo. Ji priglaudė Ritikę prie krūtinės, glostė jos šviesius kaip linus plaukelius, tarpais prispausdama prie jų savo išdžiūvusias lūpas, tarpais keistai lyg kieno verčiama nusišypsodama.

(b. d.)

Europos likimas labai neaiškus

Karo pavojų visi junta ir visi juo yra labai susirūpinę. Kariauti nenorėtų ne vien mažosios, bet ir didžiosios valstybės: Anglija, Prancūzija, Amerika. Juo labiau kariauti nenori Musolinis su Hitleriu, nes nelabai pasitiki savo jėgomis ir mažai turi vilčių, kad įveiks visus savo priešus, kurių tiek daug dabar atsirado. Tačiau kaip vieni, taip ir kiti karui ruošiasi tokiu greitumu, kad atrodo, jog karas jau ryt poryt prasidės. Kai kas jau sako, kad karas ir dabar jau vyksta, tik skirtumas, kad dar negaudžia patrankos ir nemėtomos bombos.

Kaip ten bebūtų, bet jau dabar aišku, kad įvairi karinė medžiaga reikės suvartoti karo lauke. Atrodo, kad Hitlerio reikalavimų taikiu būdu nieks nemėgins patenkinti, o šis nuo jų neatsisakys, nes jau per toli nuėjo, per daug užsiangažavo. Atsisakyti tų planų jam būtų negarbinga.

Nors šiandien susidarė tokios sąlygos, kad trauktis atgal beveik neįmanoma, tačiau nei Hitleris, o juo labiau Musolinis karo pradėti neišdrįsta. Negalima sakyti, kad šiedu karo „dievaičiai" laukia patogesnio laiko, nori karui geriau pasiruošti. Laikas dirba jų nenaudai, nes priešingoji pusė vis smarkiau ginkluojasi ir konsoliduojasi. Berlyno — Rymo ašis ir penkerius metus nesurastų sau daugiau talkininkų, o ginkluotis tokiu tempu nepajėgtų. Be to, laikyti visa valstybė nuolat sumobilizuota be galo įkaitintoje, karingai įdegusioje atmosferoje ilgesnį laiką neįmanoma, juo labiau kad tam karo dievaičiui kaip vokiečiai, taip ir italai jau yra suaukoję beveik paskutinius savo žiedus, surinkę visus gelžgalius ir jau keleri metai, kai maitinasi margarina ir pusiau lubinine duona (Vokietijoje visos kepyklos į duoną deda 20% lubino miltų). Ir plienas, ilgą laiką kaitinamas, lankstomas pagaliau ima trupėti ir visai subyra. Taigi tokia padėtis, kaip dabar, Vokietiją ir Italiją be galo silpnina slopina ir traukia iš jų paskutinius syvus.

Hitleris, žinoma, laiko savo ranką ant Vokietijos pulso ir stengiasi jį suprasti, atspėti ir pajusti kulminacinį punktą. Jam naudingiau būtų jo nesusilaukti ir sprendžiamus — veiksmus (karą) pradėti gerokai prieš dvyliktąją valandą. Tačiau jis pats pirmasis pradėti nenorėtų. Pirmasis užpuolikas užsitrauktų ant savęs visas priešininkų jėgas. Prieš jį būtų didžiausias įniršimas ir jam kliūtų visos to užpuolimo pasėkos ir atsakomybė. Hitleris, kaip Didžiojo karo dalyvis, puikiai atsimena, kaip buvo žiūrima į Vokietiją karo metu ir jam pasibaigus. Dėl to jis ir norėtų, kad karą pradėtų kas kitas, na kad ir jo sėbras Musolinis. Tai svarbu jam todėl, kad tada tikrai matytų, jog Musolinis su juo eina išvien. O dabar, nors žodžiais viens kitą labai remia, tačiau Hitleris nedaug teturi vilties, kad jam pirmam pradėjus Musolinis jam padėtų.

Ir nieko nuostabaus. Musolinis nenori būti aukos ožys. Būdamas išsiskėtęs keliuose frontuose (Alpės, Albanija, Abisinija, Tunisas, Egiptas, Dodekanesas, Ispanija), pats laimėti neturi vilties, o iš vokiečių pagalbos mažai tikisi, be to, su vokiečių pagalba laimėjus mažiau naudos, nes ne iš visur vokiečiai norėtų išeiti. Jeigu Musolinis eina kartu su Hitleriu, tai daugiausia todėl, kad tikisi teroru, gąsdinimu įsigyti tai, ko reikalauja (Tuniso, Džibuti, Sueso). Be to, Musolinis, kilus konfliktui, norėtų suvaidinti didelio arbitro rolę (kaip Miunchene) ir kritišku momentu išsiderėti, ko nori. O prasidėjus karui už neutralumą Musolinis galėtų daugiau gauti, negu karą laimėjęs. Dėl to Musolinis, palaikydamas tamprius ryšius su Hitleriu, nenutraukia paskutinių siūlų ir su Londonu, iš kitos vėl pusės ir Londonas visuomet italams palieka spragą sueiti į pasikalbėjimus. Dėl tos pačios priežasties Hitleris stengiasi Musolinį taip įvelti, supainioti, kad ir Londonas užtvertų tą spragą, kad Italija atsidurtų aiškioje pozicijoje, kurioje nėra vietos abejojimams. Tuo tik galima išaiškinti Italijos pažadas, kad gegužės 15 dieną ji atšauksianti iš Ispanijos „savanorius" ir tuo išaiškinamos Hitlerio pastangos ispanus užkinkyti savo tikslams.

Kalbant apie karą, dar tenka priminti, kad nė viena valstybė nenori, kad karas prasidėtų nuo jos ir dėl jos. Žodžiu, kiekviena valstybė stengiasi nebūti pirmąja, kurią užpultų. Mat, pirmoji užpultoji daugiausia nukentėtų, nes geriausiu atveju, kol ateis pagalba, teks grumtis savo jėgomis, ir priešas terios josios kraštą. Pagaliau ir pagalbai atėjus, svetimos kariuomenės ėjimas per kraštą paliktų gilius pėdsakus. Taigi ir dėl šios priežasties vengiama karo, dažnai daromos nuolaidos, kad tik būtų išvengiama ginkluoto susirėmimo. Bet toks vengimas karo kartais sudaro labai neaiškią situaciją ir duoda progos priešui be ginklo pasinaudoti ir ką nors laimėti.

Žodžiu, daug yra priežasčių, dėl kurių Europos likimas dabar yra labai neaiškus. *J.*

Lietuviai už okeano

Kauno dienraštis „XX Amžius" įsidėjo iš Pietų Amerikos gautą laišką, kurio pradžioje pažymima, kad pasidairius plačiame pasaulyje galima rasti net ir tolimiausiuose žemės kampeliuose gyvenančių lietuvių. Toliau laiško autorius rašo šitaip:

„Mačiau gyvendamas Brazilijoje, į lietuvių rengiamus pobūvius dar susirenka šimtai gražaus jaunimo, tikrų lietuviškos žemės vaikų, deja... — jau nebekalbančių gražia, skambia savo tėvų — protėvių kalba. Sao Paulo Liet. konsulas Polišaitis pasakojo, kad jau dažnai tokie jaunuoliai ar jaunuolės, atvykdami į konsulatą dokumentų ar pilietybės tvarkymo reikalais, su savim kartu atsiveda ir savo senelius tėvą ar motiną, kaip vertėjus. O į Braziliją jie yra atvykę ne seniau kaip prieš 8—12 metų. Toks greitas lietuvių asimiliavimas kelia didelį džiaugsmą ir pasitenkinimą oficialiuose brazilų visuomenės sluoksniuose. Jie tvirtina, kad lietuviai jiems nepavojingi savo tautinio indvidualumo stoka, ir jie (lietuviai!) net greičiau, negu Brazilija pageidauja, subrazilėja ir prisiriša visa savo kieta prigimtimi prie „Nova da Patria"! — Tatai prieš pusantro mėn. laiko girdėjau savo ausimis! —

Ta skaudi tiesa ilgą laiką mūsų nejaudino, ir ėjome užmerktomis akimis, nepastebėdami tūkstančių savųjų — aukojamų svetimiesiems!

Pažvelgę į praeitį, pamatysime, kad iš pirmosios emigracijos (1888 — 1892 m.), remiantis žiniomis, esančiomis Sao Paulo archyvuose, į Braziliją yra įvažiavę iš Kauno gub. apie 700 šeimų! Bet jų dabar jau nėra. Ištirpo didžiuliame tautų knibždėlyne! Išmirė. Nutauto. Išvažinėjo į Argentiną, Šiaurinę Ameriką. Tik vėlesnės (1904 — 6 m.) emigracijos lietuviai prisimena keletą pavardžių pirmųjų pionierių, atvykusių net iš paties Sibiro šaltųjų tundrų...

Antrosios emigracijos lietuvių daugiausia išliko Brazilijos Pietuose — Rio Grande do Sul Estade, kur jie suradę vėsų, beveik europišką klimatą neblogai įsikūrę žemės ūkiuose. Ir dabar jie yra tikri lietuviai ir panašūs lietuviško kaimo ūkininkams — tik žymiai turtingesni!

Paskutinė, masinė lietuvių emigracija į Braziliją (1924 1927-8 m.) bene buvo mums labiausiai nuostolinga. Ir neatspariausi nutautimo atžvilgiu yra kaip tik šie pastarieji. Jie išsiblaškė fazendose slėgiami sunkaus materialinio skurdo ir negalėjo, nepajėgė ilgai išlaikyti savo tautinės individualybės. Apsiginti nuo bado, išsigelti nuo skurdo, bet ne išlaikyti savo gimtąją kalbą ir susipratimą rūpėjo šiems tūkstančiams tremtinių, kurių būkle Tėvynė ilgą laiką nesirūpino. Ar galima vien jie kaltinti dėl nutautinimo? Iš dabar Brazilijoje gyvenančių lietuvių daugiausia yra susibūrę Sao Paulo mieste. Čia lietuvių gyvena apie 20.000. Todėl čia ir pradėtas pirmasis sunkus ir didelis darbas: lietuviško, tautinio susipratimo žadinimas ir jo ugdymas. Pirmiausia steigiamos lietuviškos mokyklos, siunčiami mokytojai, remiama lietuviška spauda ir t.t.

Bet aš pastebėjau vieną didelį lietuviškumo ugdytoją, tautinės sąmonės įkvėpėją, kurį turėjo pastebėti ir kiekvienas netendencingas ir doras lietuvis, kuris lankėsi ir gyveno Brazilijos lietuvių tarpe. Tai — religija ir dainos menas.

Tikinčiam lietuviui Bažnyčia yra ne vien dvasinio poilsio šventovė, bet ir Tautinės sąmonės rūmas. Čia jis pajaučia lietuvišką nuotaiką, girdi pamaldas ir gimtąja kalba skelbiamą Dievo žodį. Tos apeigos kiekvieną šventadienį nukelia emigrantą — lietuvį į seniai prigrįžtą užokeaninę Tėvynę, kur jis taip pat lankydavo panašias pamaldas.

Todėl tenka konstatuoti, kad Sao Paulo lietuvių katalikų Bažnyčia Villa Zelinoje yra taip pat ir mūsų tautinio — lietuviško susipratimo šventovė!

Taip pat norėtųsi pabrėžti, jog iš gausaus lietuviškų organizacijų skaičiaus — Lietuvių Kat. Bendruomenė atlieka didelį darbą lietuvybei. Religiją ir Bažnyčią daugiau padeda lietuvybei tvirtėti, negu abuojai vedama mokykla.

Dabartiniu metu Brazilijos lietuvių — išeivių dvasine — religine kultūra rūpinasi Sao Paulo lietuvių kolonijos kapelionas Ražinskas Arminas. Abu kunigai tikinčioje lietuvių visuomenėje turi didelį pasitikėjimą, didžiausiu pasišventimu dirba kilnų lietuvybės darbą.

Paskutiniu metu Liet. Kat. Bendruomenė įsteigė ir išlaiko pirmąją niekieno nešelpiamą mokyklą, kurią jau lanko per šimtą vaikučių.

Brazilijos lietuviai jau turi net keturius gausius ir gerai parengtus jaunimo chorus. Tai didelis nuopelnas Villa Zelinos liet. Bažnyčios vargoninko muziko J. Stankūno ir mok. muz F. Girdausko. Jie abu pasiryžėliai, kurie tikrai kada nors lietuvių — emigrantų istorijoj bus vertai pagerbti!

Minėjau, kad dar dalis netikinčiojo jaunimo susibūrę į Meno Mėgėjų Ratelį „Rytą" kultūrinasi dainos mene ir, nesigailėdami nei vargo, nei lėšų, labai sunkiai pastatomomis dramomis primena tautiečiams tik svajonėse gyvenančią Tėvynę...

Tai vis gražios pastangos ir taurūs didelio darbo pradai, kurie, tikiu, išsklaidys Brazilijos lietuvių kolonijoje ir dabar sąmoningai skleidžiamus dūmus, kurie gerokai graužia akis ir tikriesiems patrijotams lietuviams..."

Ir amerikonai nesnaudžia

Anglų spauda teikia labai didelės reikšmės įsakymui, kurs duotas Amerikos Jungtinių Valstybių laivynui ir kurs siejamas su prezidento Ruzvelto atsišaukimu į Hitlerį ir Musolinį. Laivynas be jokio perspėjimo, be jokių paaiškinimų gavo įsakymą iš Atlanto vandenyno tuoj grįžti į Ramųjį vandenyną. Karo ministerijos įsakymas palietė apie 140 laivų. Londone patvirtinamas spėjimas, kad tai padaryta tikslu atitraukti Japoniją nuo galimo įsikišimo į galintį kilti Europoj konfliktą. Tačiau ir Atlanto vandenynas lieka apsaugotas, nes jame dar yra 58 karo laivai.

Ryšium su Naujorko pasaulinės parodos atidarymu balandžio gale buvo numatyta suruošti didelį Jungtinių Valstybių laivyno paradą. Dabar parodos atidarymo programa pakeista. Įsakymas laivynui plaukti į Ramųjį vandenyną atėjo karo jūrininkams visai nelauktai.

KORESPONDENCIJOS

Švenčionių apskr.

Švenčionys. Prieš metus Švenčionyse parapijos namuose L. Tunkūnaitė atidarė devocijonalinių prekių krautuvėlę. Kadangi tokios rūšies krautuvėlė Švenčionyse yra tik viena, tad ir jos pasisekimas nuo pat pradžios buvo pakenčiamas.

Šio mėnesio 13 dieną į L. Tunkūnaitės krautuvėlę buvo atsilankę policininkas ir miesto vice-burmistras Valiulis. Jiedu pareikalavo, kad krautuvėlės savininkė kuo greičiausiai išgautų storastijos įstaigos krautuvėlei laikyti leidimą. Jeigu negaus leidimo, tai, sakė, krautuvėlė būsianti uždaryta.

Teko patirti, kad iš kitų tokių pat krautuvininkų leidimų dar nereikalaujama. O gal ir jie to neišvengs.

Švenčionių katalikiškosios akcijos lietuvių jaunimo skyrius atvelykyje norėjo suvaidinti dramą „Šv. Ceciliją", bet vietos storastijos įstaiga nedavė leidimo. *Š. K.*

Daugėliškis. *Antri seniūno rinkimai.* Balandžio 12 d. Daugėliškio seniūnijoje įvyko pakartotini seniūno rinkimai. Pirmą kartą buvo išrinktas seniūnu Antanas Misiūnas. Bet Švenčionių Storastija jo nepatvirtino. Tarybininkai padavė skundą vaivadai. Bet ir vaivados gautas neigiamas atsakymas.

A. Misiūnas yra lietuvis, pavyzdingas ūkininkas ir sąžiningas žmogus. Kai dar buvo lietuviškos draugijos, Misiūnas ilgus metus buvo renkamas jų skyrių valdybų nariu. Jis turėjo pasitikėjimą ne vien pas lietuvius, bet ir pas žydus.

Nepatvirtinus Misiūno, nauju seniūnu dabar išrinktas kitas lietuvis — Mykolas Plusnis, kuris yra vyresniojo amžiaus žmogus.

Tarybininkas.

Daugėliškis. *Nelygus suskirstymas.* Priešlėktuvinės Apsaugos Paskolos Apskrities Komitetas Švenčionyse atsiuntė Daugėliškin pranešimus, kiek kas turi išpirkti priešlėktuvinės paskolos lakštų. Daugėliškio lietuvių kooperatyvui nustatyta išpirkti paskolos lakštų už 192 auks., o privatinėms krautuvėms, kurios daro žymiai didesnę apyvartą, nei kooperatyvas, po 40—60, daugiausia 90 auksinų.

Reikia nepamiršti, kad Daugėliškio lietuvių kooperatyvas jau aukojo Tautinės Apsaugos Fondui ir šarvuotiems automobiliams pirkti apie 60 auksinų.

Daugėliškio pieninei Apskrities Komiteto nustatyta išpirkti paskolos lakštų už 2.768 auksinus. Tuo tarpu visoj Lenkijoj pieninėms nustatyta paskolos lakštų norma 25% nuo gryno 1938 metų pelno. Taip skaitant, Daugėliškio pieninei tektų išpirkti paskolos lakštų ne už 2.768 bet už 300 auks. Kodėl Švenčionių Komitetas taiko kitas normas, nežinia.

Krašto gynimo rėmimas yra reikalingas dalykas, bet jį palaikyti turėtų visi pagal išgales, o ne taip, kad vieni atiduotų visą savo kuklų pelną, o kiti iš stambių uždarbių skirtų skatikus. *Daugėliškėnas.*

Saulėniškė, Adutiškio valsčiaus *Daroma pažanga.* Čia gyventojai beveik visi lietuviai, nelietuvių yra tik dviejose šeimose.

Šis sodžius ilgą laiką buvo lyg užmigęs, bet vėliau atsibudo — ir pradėjo šviestis. Čia 1924 — 1925 metais buvo lietuviška privatinė pradžios mokykla. Joje buvo mokama vien lietuviškai. Bet vėliau mokykla buvo uždaryta.

Prieš keletą metų vietos jaunimas buvo prisirašęs prie Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijos skyriaus Davainiuose. Skyrius jau buvo surengęs porą lietuviškų vakarų ir buvo ruoštasi platesniam lietuviškam darbui. Šį skyrių uždarius, visa tai nutrūko, tada saulėniškiečiai vėl ėmė migti...

Bet paskutiniu laiku jie vėl rūpinasi savo pažanga. Pirmiausia pasistengė savo vaikučių švietimu. Jų vaikai lankė Kackonių pradžios mokyklą, kur lietuviškai nė žodžio nebuvo. Tai matydami tėvai nuo šių mokslo metų pradžios pasistengė savo vaikus mokyti namie.

Be to, ir patys tėvai šiemet daugiau domisi lietuviškais laikraščiais ir knygomis. Vakarais susirinkę paskaito, „papolitikuoja" ir išsiskirsto kaskart vis toliau pažengę, daugiau sužinoję. *Klajoklis.*

Gardino apskr.

ViecIūnai, Marcinkonių valsč. *Mokykla ir vakaras.* Viečiūnų kaime jau kelinti metai veikia valdinė pradžios mokykla. Dabartinis jos mokytojas yra Markevičius. Vietos žmonės jo mokymu nepatenkinti.

Kadangi Viečiūnai yra grynai lietuviškas kaimas, todėl, vaikų tėvams prašant, Vilniaus Mokyklų Kuratorija įvedė ir lietuvių kalbos pamokas. Bet mokyt. Markevičius, silpnai mokėdamas lietuviškai, vaikų mokyti neįstengia ir maža kada pats mokina. Ne kartą jis lietuvių kalbos pamokoms vesti buvo paskyręs vieną kurį vyresniųjų skyrių mokinį, o pats išeidavo. Žinoma, mokiniai, likę su savo „mokytoju", elgiasi savotiškai.

Šio mėnesio 23 dieną Viečiūnuose turėjo būti surengtas lietuviškas vakaras. Jį rengė vietos lietuvių jaunimas. Bet balandžio 10 d. gautas buvo Gardino apskrities storastos pranešimas, kad vakaras rengti uždrausta. Storastos sprendimas motyvuojamas saugumu ir viešąja tvarka.

Balandžio 15 d. Druskininkų policininkai Hutnik ir Cesarz darė kratą pas vietos gyventoją amatininką Bronių Kukauską. Kratos metu iš jo paimta keletas lietuviškų beletristikos knygų. Kitą dieną Br. Kukauskas buvo tardomas Druskininkų policijos nuovadoje.

Viečiūniškis.

Ašmenos apskr.

Kaziuliai, Dieveniškių valsč. *Vaikų vakarėlis.* Velykų antrą dieną Kaziulių sodžiaus vaikai surengė šeimyninį (kuriam leidimas nereikalingas) vakarėlį. Suvaidino du scenos veikalėlius: 1) „Jonuko liga" ir 2) „Dūšelės".

Po vaidinimų vaikai pasakė daug eilučių, pašoko „kaminkrėtį" ir padainavo gražių dainelių.

Į šį vakarėlį be vietos jaunimo atsilankė vaikų tėvai ir nemaža svečių. Gražiu vaikų pasirodymu jie buvo labai patenkinti.

Buvusi.

Lydos apskr.

Dainava, Varanavo vals. *Dėl mokesčių.* Šiame kaime pas ūkininką M. Grišką gyveno lietuvis tremtinys V. Bučelis. Praplėtus pasienio ruožą ir jo suvaržymus, tremtinys turėjo išsikelti kur kitur.

Kol čia gyveno tremtinys V. Bučelis, ūkininkas M. Griška vis gaudavo iš valsčiaus valdybos įspėjimus (upomnienie), kad mokėtų tam tikrą mokestį už V. Bučeliui nuomojamą butą. Buto savininkas kreipėsi į apskrities iždinę, kur jam išdavė liudijimą, kad jis už privačiam žmogui nuomojamą butą specialių mokesčių mokėti neprivaląs.

Buvo manyta, kad tų mokesčių daugiau nebūsią reikalaujama. Bet štai neseniai atvažiuoja pas M. Grišką sekvestratorius ir už tų mokesčių nesumokėjimą aprašo jo paskutinę karvę. Ūkininkas M. G. paiškina ir parodo gautą iš iždinės raštą. Sekvestratorius pasako nieko nežinąs, jam esą įsakiusi sekvestruoti valsčiaus valdyba.]

Pernai, kai dar čia gyveno tas tremtinys, ūkininko M. Griškos namuose Varanavo du policininkai darė kratą ir surado 5 šautuvo šovinius. M. Griškai surašytas protokolas ir iškelta teismo byla. M. G. nubaustas 6 mėn. kalėjimo. Apeliavus aukščiau, bausmė sumažinta iki 2 savaičių. Sprendimas jau įsigalėjęs ir balandžio 10 d. M. G. paimtas sėdėti. *a. g.*

KRONIKA

Dėl mūsų laikraščio konfiskavimo

Kovo 20 d., kaip žinia, buvo sukonfiskuotas 34 „Aido" numeris už straipsnio „Mūsų žemė ir politika" dalį. Vilniaus m. Storastija įžiūrėjo netikslių žinių platinimą. Dėl šios konfiskatos mūsų laikraščio redaktorius buvo padavęs per Storastiją paaiškinimą, prašydamas nekelti bylos.

Dabar gautas Vilniaus Apygardos Teismo pranešimas, kad redaktoriaus paaiškinimas atmestas,—vadinasi, tardymas būsiąs tęsiamas.

Švenčionių Lietuvių Gimnazijos namai bus licituojami?

Lenkų laikraštis „Mały Dziennik" (Nr. 108) rašo, kad prieš keletą metų Švenčionyse buvo Lietuvių Gimnazija, kurią laikė Švenčionių „Ryto" draugija. Ta draugija ir gimnazija dabar yra uždaryta. Tos gimnazijos mokytojai negavo jiems priklausomo atlyginimo ir per teismą pareikalavo, kad draugijos kuratorius jų reikalavimus patenkintų ir jiems sumokėtų 20.000 auks. Dabar mokytojai gavo įsigalėjusį teismo sprendimą, kuriuo priteistas atlyginimas. Ryšium su tuo bus licituojamas kuratoriaus valdomas „Ryto" draugijos turtas, kurį sudaro buvusios gimnazijos namai.

Į Vilnių atvyks Kipras Petrauskas

Kauno laikraščiai praneša, kad plačiai žinomas Lietuvos operos artistas-dainininkas Kipras Petrauskas ateinančią savaitę išvyksta dainuoti į Rygą, Vilnių ir Varšuvą. Varšuvoje, be atskirų dainavimo koncertų, Kipras Petrauskas dar dainuosiąs ir operoje.

Sukaktuvės, parodos, ministro apsilankymas

Prieš 20 metų lenkų kariuomenė buvo atėmusi Vilnių iš rusų bolševikų. Tos sukaktuvės buvo minimos balandžio 19 d. pamaldomis Aušros Vartuose ir eisena į Rasų kapines. Ta proga Vilnių aplankė min. Zindram Koscialkovskis. Jis aplankė dvi parodas ir kelias labdaringojo pobūdžio įstaigas.

Vilnius yra sumanęs pastatyti paminklą marš. J. Pilsudskiui ir paskelbė konkursą. Į skelbimą atsiliepė daug artistų, kurie atsiuntė savo kūrinių modelius. Iš jų ir buvo padaryta paroda. Tačiau nė vienas nebuvo pripažintas tinkamu.

Antroje parodoje, kurią surengė Vilniaus Draugija Plastinio Meno kultūrai platinti, buvo išstatyti Vilniaus jaunųjų menininkų kūriniai: paveikslai, braižiniai, raižiniai ir kita.

Provincijos sinodo nutarimai

Šiomis dienomis Vilniuje pasibaigė Vilniaus arkivyskupijos provincionalis sinodas. Jame dalyvavo Lomžos vyskupas Lukomskis, Pinsko vyskupas Bukraba, vyskupai sufraganai: Michalkevičius, Nemira, Zakševskis, Vilniaus, Pinsko ir Lomžos kapitulų atstovai, kiekvienos vyskupijos po du dekanus, po du klebonu, prefektu ir vikaru, Vilniaus Stepono Batoro Universiteto teologijos fakulteto dekanas, Vilniaus Kunigų seminarijos rektorius ir vienuolynų viršininkai.

Sinodui pirmininkavo Vilniaus arkivyskupas R. Jalbžykovskis.

Perskaičius Popiežiaus Pijaus XII ir jo nuncijaus Varšuvoje laiškus, sinodas svarstė jam rūpimus klausimus. Iš viso priimta vienuolika nutarimų, kurie daugiausia susiję su jaunimo auklėjimu ir kaimo žmonių dorovės kėlimu.

Tie nutarimai būsią nusiųsti į Rymą patvirtinti. Po to būsią viešai paskelbti tikinčiųjų žiniai.

Iškeliamas Vilniaus-Trakų apskrities vicestorasta

Nuo šių metų gegužės 1 dienos Vilniaus-Trakų apskrities vicestorasta H. Zabielskis skiriamas apskrities storasta Dubne. Kas į jo vietą bus atkelta, dar neskelbiama.

Paminklas A. Mickevičiui

Vilnius norėtų pasistatyti paminklą poetui A. Mickevičiui ir tuo reikalu pavesta rūpintis atskiram komitetui ir miesto valdybai. Paminklo statymo reikalas, kaip dabar aiškėja, nepasistūmėjo priekin, net neparinkta vieta paminklui.

Komitetas kreipėsi į miesto valdybą ir prašo ją padėti jam materialiai. Valdyba bene sutinka, tik neturi tam reikalui lėšų, — ir paminklo statymo reikalas stovi vietoje. Balandžio 24 d. turi būti bent parinkta vieta paminklui.

Bus imami naujokai

Lenkų laikraščiai rašo, kad šių metų gegužės 4 d. bus pradėta imti kariuomenėn 1918 metais gimę naujokai. Kartu būsią tikrinami ir tie vyrai, kurie yra gimę 1916 ir 1917 metais, bet jų ėmimo metu buvo pripažinti karo tarnybai laikinai netikę (kat. B).

Taip pat nuo gegužės 4 dienos būsią tikrinami: 1) iki 50 metų amžiaus turį vyrai, kurie dėl įvairių priežasčių iki šiol nebuvo tikrinami naujokų ėmimo komisijų; 2) kurie buvo priimti į kariuomenę kaip naujokai ir prieš ištarnautą laiką buvo atleisti; 3) iki 1889 metų imtinai gimę vyrai, kurie yra įsigiję lenkų pilietybę, bet iki šiol naujokų ėmimo komisijų nebuvo tikrinami.

Redakcijos atsakymai

Vasiliui. Tos korespondencijos nesame gavę.

Kaziui. Savybės (šeimyniam) vakarėliui, kur dalyvauja vien kviesti svečiai, valdžios leidimas nereikalingas.

Ereliui. „Aidas" nėra skirtas amato mokymui, tad esame priversti atsakyti neigiamai. Adresą pataisysime.

KARAS KINIJOJE

Mūšiai eina Kantono ir Hankau apylinkėse. Prie Kantono kinams pasisekė sumušti japonus ir pastumėti priekin. Kinai bene turi tik 20 kilometrų iki miesto. Jų partizanai priėjo dar arčiau ir sudegino aerodromą.

Prie Hankau kinams ne taip sekasi. Pastaruoju metu japonai keliose vietose juos sumušė ir paėmė daug nelaisvėn.

Kinų vadas Čangkaišekas išlei do naują atsišaukimą į kinų tautą, kviesdamas ją ir toliau priešintis užpuolikams. Jis pats tame atsišaukime pasisakęs kovosiąs iki visiškos pergalės.

Kas darosi Tolimuose Rytuose

Kad ir kaip esame užimti savų reikalų ir rūpesčių čia pat Europoje, tačiau negalime užmiršti, kad Tolimuose Rytuose dar tebeina karas tarp dviejų didelių tautų — japonų ir kinų. Kodėl to neturime užmiršti, labai aišku: kilus visuotiniam konfliktui į jį būtų įvelta ir Japonija. Greičiausiai, ji eitų kartu su kitomis antikominterninio pakto valstybėmis. Tokiu būdu Japonijai tektų susikauti su SSSR; šitoji valstybė būtų daugiau ar mažiau atitraukta nuo Europos reikalų ir mažiau begalėtų čia pasireikšti. Toliau, japonų interesai kertasi su Jungtinių Valstybių interesais; galimas daiktas, kad įvyktų susikirtimas ir tarp tų valstybių.

Bet tai jau kitas dalykas. Šiuo gi metu karas tarp japonų ir kinų tebeina, netrukus nuo jo pradžios sukaks dveji metai, ir skaitytojui naudinga bus nors trumpai susipažinti, kaip dabar atrodo padėtis Tol. Rytuose. Japonai jau yra užėmę maždaug trečdalį Kinijos; užimtame plote gyvena apie 130 milijonų gyventojų, t. y. kur kas daugiau, kaip pačioje Japonijoje. Užimtosiose srityse japonai atrado daug gamtos turtų.

Didelę dalį tų turtų išnaudoti ir pristatyti į Japoniją trukdo kinų partizanai. Yra penkios ar net daugiau vietų japonų užimtoje Kinijos dalyje, kur kinų partizanai stačiai viešpatauja, ir japonai ten negali nė nosies įkišti. O ir kitose vietose kinai labai daug kliūčių daro japonams, kartais niekais paversdami jų kruvinas pastangas.

Japonai jau yra užėmę Geltonosios ir Mėlynosios upių klonius ir lygumas, ir jeigu jie norėtų eiti toliau, tai tektų įsileisti į kalnuotas sritis, kur maža ką arba ir visiškai nieko negalėtų padaryti jų tankai ir aviacija bei sunkioji artilerija. Taip pat negalėtų atplaukti ir kanonieriniai laivai, kurie suvaidino didelį vaidmenį imant prie minėtųjų upių esančius miestus. Kinai ligi šiol vengė leistis į atvirą kovą su japonais, laiku suskubdami iš kautynių lauko pasitraukti. Jie ketina ir toliau trauktis; kinų strategai sako, kad įėję į gamtiškai nepatogias sritis, japonai turės galutinai sužlugti, Kiek tie jų lūkesčiai pasitvirtins, sunku tuo tarpu pasakyti.

Dabar klausimas, ar japonai iš viso leisis toliau kinus vytis. Bet jeigu jie nesivys toliau, tai kinai lengvai galės susiformuoti naujas dalis, nes žmonių jėgų jiems užtenka, o ginklus gaus kad ir iš Sovietų bei anglų. Tada japonams gali užeiti nauji rūpesčiai.

Pirmiau prabilo Musolinis

Jau buvo rašyta, kad vokiečių, o vėliau ir italų spauda labai smarkiai atsakė į Ruzvelto telegramą. Tačiau kol nėra abiejų valstybių oficialus atsakymo, dar esama vilties, kad taika būsianti išgelbėta.

Kaip į Ruzvelto telegramą bus atsakyta, tuo tarpu dar tiksliai nežinia. Paaiškėjo tik tiek, kad šio mėn. 28 dieną esąs šaukiamas Vokietijos hitlerininkų reichstago posėdis, kurio metu kalbės Hitleris ir atsakys į Ruzvelto paklausimą. Iš to atrodytų, kad raštiško atsakymo nebus.

Tai paliudyja ir Musolinio šio mėn. 20 dieną Ryme pasakyta kalba, kurioje Italijos diktatorius visų pirma pareiškė, kad italai yra nusiteikę taikingai ir todėl nebijo organizuoti parodą, kuri bus atidaryta 1942 metais.

Po to Musolinis polemizavo su Ruzvelto telegrama, pareikšdamas, kad nėra jokio pagrindo ašies valstybes (Vokietiją ir Italiją) sodinti į kaltinamųjų suolą. Toliau prikišo Ruzveltui, kad jis menkai nusimano geografijoje ir nežino, kad juo daugiau atstovų dalyvauja konferencijoje, juo sunkiau esą susitarti. Baigdamas savo kalbą Musolinis pareiškė, kad Italija nenusigąs jokių jai gresiančių pavojų ir savo teises visada tinkamai mokės apginti.

×

Musolinio kalba nepadarė didesnio įspūdžio, nes jis nieko tiksliai nepasakė. Daugelio spaudos nuomone, Musolinio kalba nepatarnaus taikai, nes nematyti noro kalbėtis dėl Ruzvelto telegramos. Be to, į Musolinio kalbą žiūrima kaipo į Hitlerio kalbos įžangą.

Visi laivai į Gibraltarą

Jau prieš keletą savaičių anglai pradėjo skubiai stiprinti nuo Ispanijos pusės Gibraltarą, kartu nusiųsdami į tą sąsiaurį daug karo laivų. Netrukus į Gibraltarą atplaukė keliolika prancūzų karo laivų.

Be to, laukiama Vokietijos karo laivų, kurių kelios dešimtys išplaukė iš Vokietijos karo uosto Vilhelmshafeno šio mėn. 18 dieną.

Ši Vokietijos karo jėgų demonstracija jūrose ypač sukėlė didelį susirūpinimą Anglijoje, o juo labiau, kad ir italų karo laivynas Viduržemio jūroje yra karo stovyje.

Vokietija vis glaudžiau prisijungia čekus

Vokietija, prisijungdama Čekiją ir Moraviją, sakėsi imanti jas savo globon ir duosianti joms daug laisvių. Dabar pradeda aiškėti, kokiomis „laisvėmis" naudojasi čekai.

Kanclerio Hitlerio įsakymu, vokiečiai, gyveną Čekijoje ir Moravijoj, turėsią savo atstovus Vokietijos hitlerininkų parlamente; vienas atstovas bus skiriamas nuo 60.000 vokiečių.

Laukiama, kad būsiąs paskelbtas įstatymas, jog visi nusikaltimai Vokietijos valstybei, kancleriui Hitleriui ir, apskritai, visos politinės bylos būsiančios nagrinėjamos Vokietijos teismuose.

Čekai susilaukė ir naujų pasų. Juose yra Vokietijos policijos (gestapo) antspaudai ir užrašai trimis kalbomis: vokiečių, prancūzų ir čekų.

Vokietija, kaip matome, stengiasi padaryti, kad Čekija su Moravija esančios neatskiriamos Vokietijos dalys.

Įvairu-įdomu

Skaičiai iš popiežių istorijos

Oficialusis popiežių metraštis (Annuario Pontificio), pasiremdamas serija ikonografinių medalionų švento Pauliaus bažnyčioj, Romoje, pradėtais prie popiežiaus Leono Didžiojo V me amžiuje ir Benedikto XIV-jo užrašais, Pijų XII laiko 262-ju popiežium.

Pirmieji 30 popiežių, išskyrus šventąjį Dijonizą (264 — 272 m.), buvo nukankinti. Jie, taip pat ir 26 sekantieji, baigiant Feliksu IV (526—530), paskelbti šventaisiais. Altoriaus garbės pasiekė dar ir iš vėlesniųjų 27 popiežiai, kurių tarpe du kankiniai. Iš jų septyni palaimintieji.

Dėl Šv. Petro Bažnyčios valdymo laikotarpio ilgumo yra nuomonių skirtumų. Vieni šv. Petrą taria valdžius 27 m., 2 mėnesius ir 7 dienas. Tačiau kiti jam priskiria 33 m. Tai vadinamieji „Petro metai". „Petro metų" nė vienas iš popiežių po šv. Petro dar nėra pasiekęs, atseit, nė vienas popiežius nėra valdęs Bažnyčios iki 33 m. Ilgiausio pontifikato laiko pasiekė Pijus IX — 31 m., 7 mėn. ir 22 d. Leonas XIII — 25 m. 5 mėn. ir Pijus VI — 24 m., 6 mėn. ir 14 d. Tik 20 popiežių tevaldė ilgiau, kaip 15 m. Trumpiausią pontifikatą turėjo Steponas II (752 m.) — tik tris dienas. Dėl tos priežasties dažname popiežių sąraše jis yra visai praleidžiamas. Kitų, trumpiausiai popiežiavusių, minėtini: Urbonas VII (13 d.), Celestinas IV (17 d.), Teodoras II (20 d.), Marcelis II (22 d.) ir Damazas II (23 d.).

Kuris šimtmetis turtingiausias popiežiais? Tai bus, tur būt, X amžius su 25 popiežiais ir laikotarpis nuo 882 iki 946 m. Mažiausia pasikeitimų Apaštalų Soste buvo XIX amžiuje — šeši, o pirmajame tik keturi.

Pirmieji po šv. Petro popiežiai vadindavosi savo krikšto vardais. 553 m. popiežiumi išrinktas kunigas Merkurijus pasirinko Jono II vardą. Nuo to laiko ir visi kiti popiežiai, įžengę į Apaštalų Sostą, pasirenka kitą vardą. Tai daroma atminti pirmajam popiežiui, kuriam Kristus, paskirdamas savo vietininku, Simono vardą pakeitė Petro vardu. Pasirenkant vardą, paprastai imamas kitas ne krikšto vardas. Išimtis padarė tik Adrianas VI (1522 — 1523) ir Marcelis II (1555). Pradedant po popiežiaus Londono (913—914) nė vienas popiežių neima vardo, kuriuo nebūtų vadinęsis kuris iš pirmtakūnų. Tokiu būdu, iki šiol jau yra buvę Jonų — 23, Gregorių — 16, Benediktų—15, Klemensų — 14, Inocentų ir Leonų po 13, Pijų — 11. Iš viso popiežių sąraše randame 81 skirtingą vardą. Anot vadinamosios šv. Malakijo pranašystės, Petro vardu dabar tegalėsiąs būti tik paskutinis pasauly popiežius. Taip pat daugiau nebūsią popiežių Siksto vardu (Sixtus nunguam sextus). Paskutinis šiuo vardu buvo popiežius Sikstus V 1585—1590 m.

Seniausias amžiumi buvo popiežius šv. Agatonas, miręs turėdamas 107 metus. Toliau šv. Gregorijus IX, miręs 100 metų, Leonas XIII — 93 m., Celestinas III ir Gregorijus XII—po 91 metus.

Kupranugaris su keturiomis kupromis

Viename Arabijos mieste buvo parduotas kupranugaris su keturiomis kupromis. Toks kupranugaris retas atsitikimas. Arabuose yra įsitikinimas, kad toks kupranugaris pasitaika tik vienas per 4000 metų ir savo šeimininkui atnešąs laimę. Šis kupranugaris parduotas už 40 tūkstančių auksinų.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. • Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius.